

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 351:342.5

DOI 10.32782/2523-4269-2024-88-28-33

Марущак Олександр Анатолійович,

кандидат юридичних наук, доцент,

професор кафедри адміністративного, цивільного та господарського права і процесу

(Пенітенціарна академія України, м. Чернігів)

ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-6153-9868>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС МІНІСТЕРСТВ В СИСТЕМІ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ

У статті досліджується адміністративно-правовий статус міністерств у системі центральних органів виконавчої влади України. Міністерства є ключовими елементами у структурі центральних органів виконавчої влади, відіграючи важливу роль у формуванні та реалізації державної політики. Їх адміністративно-правовий статус визначається як сукупність прав, обов'язків, повноважень та відповідальності, закріплених у законодавчих актах. У статті аналізуються основні нормативно-правові акти, що регулюють діяльність міністерств. Досліджено особливості організаційної структури міністерств, включаючи їх внутрішні підрозділи та взаємодію з іншими органами виконавчої влади. Особливу увагу приділено ролі міністерств у системі управління державними справами, їх впливу на розробку та впровадження державних програм та стратегій.

Ключові слова: Конституція України, адміністративно-правовий статус, центральні органи виконавчої влади, державна політика, міністерство, адміністративний механізм, правові норми, адміністративне регулювання, принципи, правовий статус.

Постановка проблеми. Виконавча влада в системі поділу влади покликана забезпечувати реалізацію норм законодавства, їх виконання державними органами та всіма громадянами, тим самим забезпечувати здійснення державної політики. А тому необхідно створення спеціального механізму виконавчої влади, тобто системи державних органів, які ефективно управляють економічною, соціально-культурною та адміністративно-політичною сферами життя країни. Сьогодні в Україні досить актуальним є пошуки способів підвищення ефективності організації та функціонування системи державних органів, вибір їх оптимальної моделі, використання раціональних форм та методів впливу на соціальні процеси. У зв'язку з цим постає питання про правовий статус таких державних органів.

Сучасні реформи державного управління в Україні, визначені Стратегією реформування державного управління на 2022–2025 роки, схваленою розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р. [1], спрямовані на вдосконалення організаційної структури міністерств та підвищення їх ефективності в системі органів виконавчої влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить про значну увагу науковців до проблем адміністративно-правового статусу органів виконавчої влади, зокрема, міністерств.

Окремі аспекти цього питання досліджували такі вчені, як: В. Авер'янов, О. Безпалова, Є. Білокур, Д. Горбач, В. Дем'янчик, О. Дмитренко, С. Ківалов, Т. Коломоєць, В. Кондратенко, О. Копиленко, Д. Лунін, О. Марченко, В. Медяник, В. Резніченко, М. Руденко, М. Сідор, С. Шестаков, Р. Щокін та інші. Поряд з тим, Поряд з тим, аналіз наукових джерел показує, що питання адміністративно-правового статусу міністерств залишається актуальним та потребує подальшого дослідження. Це обумовлено необхідністю вдосконалення правового регулювання діяльності міністерств, підвищення їх ефективності в умовах реформування державного управління та інтеграційних процесів.

Метою статті є аналіз та узагальнення теоретичних і практичних аспектів адміністративно-правового статусу міністерств у системі центральних органів виконавчої влади, визначення їх ролі у формуванні та реалізації державної політики, а також розробка пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання та підвищення ефективності їх діяльності.

Виклад основного матеріалу. Для визначення змісту адміністративно-правового статусу міністерства у системі центральних органів виконавчої влади, в першу чергу необхідно зосередити увагу на термінологічних особливостях пропонованої категорії та відштовхуватися від таких понять як «статус», «пра-

вовий статус», «правовий статус державного органу» тощо.

У юридичній науці термін «статус» означає сукупність прав, обов'язків та відповідальності, що визначають положення суб'єкта у правових відносинах. Статус може стосуватися як фізичних осіб, так і юридичних осіб, органів влади або інших суб'єктів права. У перекладі з латинського «status» означає положення, стан чого-небудь або будь-кого [2, с. 578].

Правовий статус – це комплексне поняття, яке відображає правове положення суб'єкта в системі правовідносин і визначає межі його правомірної поведінки. Аналіз наукової юридичної літератури дає підстави зробити висновок, що поняття «статус» та «правовий статус» взаємопов'язані, але мають різні значення і використовуються в різних контекстах. Поняття «статус» за обсягом є ширшим поняттям та відноситься до положення або ролі особи чи об'єкта в певній системі або середовищі та включає соціальний, економічний, професійний або інший контекст. «Правовий статус» є конкретнішим поняттям і відноситься до сукупності прав та обов'язків, визначених законодавством для особи або організації. Таким чином, правовий статус є складовою загального статусу та конкретизує правові аспекти положення особи чи організації в суспільстві, забезпечуючи юридичні підстави для реалізації прав та виконання обов'язків.

Отже, хоча обидва поняття відображають положення суб'єкта в певній системі, правовий статус зосереджується на правовому аспекті цього положення та регулюється відповідними законами та нормативними актами. Як зазначає О. Ф. Скакун: «правовий статус – це система закріплених у нормативно-правових актах і гарантованих державою прав, свобод, обов'язків, відповідальності, відповідно до яких індивід як суб'єкт права координує свою поведінку в суспільстві» [3, с. 59; 4, с. 32].

Таким чином, ознаки правового статусу визначаються низкою характеристик, які відображають положення суб'єкта в правовій системі: правосуб'єктність, сукупність прав та обов'язків (правовий статус включає всі права та обов'язки, які закріплені за конкретним суб'єктом права (громадянином, юридичною особою тощо)), гарантії правового захисту (механізми та процедури, які забезпечують захист прав суб'єкта права та відновлення порушених прав), юридична відповідальність (можливість зазнати юридичної відповідальності за порушення встановлених норм та обов'язків), індивідуалізація (кожен суб'єкт права має унікальний правовий статус, який може залежати від різних факторів, таких як громадянство, вік, соціальний стан, професія тощо), закріплення у нормативно-правових актах.

У науковій літературі неодноразово наголошувалося на необхідності досліджень правового статусу органу державної влади як важливої передумови пізнання його сутності та ролі в управлінській діяльності, визначення напрямків та засобів його вдосконалення.

В цілому, розгляду питання правового статусу державних органів в науковій літературі приділяється недостатньо уваги. Державні органи, як відомо, є важливим суб'єктом адміністративного права [5, с. 134].

Нині перелік таких суб'єктів досить різноманітний. Однак усіх їх поєднує володіння особливою юридичною ознакою – адміністративною правосуб'єктністю. Традиційно її розглядають як взаємозв'язок двох елементів: адміністративної правоздатності та адміністративної дієздатності. Адміністративна правоздатність

являє собою встановлену законом можливість суб'єкта мати права у сфері, що регулюється адміністративним правом, вступати в різного роду адміністративні правовідносини, набувати права та нести обов'язки.

У свою чергу, адміністративна дієздатність – можливість та здатність суб'єкта своїми самостійними осмисленими діями набувати прав, створювати та нести обов'язки, а також нести відповідальність за свої дії (у ряді випадків – і за бездіяльність). Інакше кажучи, адміністративна дієздатність означає можливість практичної реалізації адміністративної правоздатності. Адміністративна правоздатність є проявом загальної правоздатності, тобто встановленої та охоронюваної державою можливості даного суб'єкта вступати у різноманітні правові відносини. Для виникнення адміністративно-правових відносин такою передумовою є адміністративна правоздатність, що виражається у певній можливості, передбаченій адміністративно-правовими нормами, даного суб'єкта набувати адміністративно – правові обов'язки та права, а також нести юридичну відповідальність за їх практичну реалізацію у сфері державного управління [6, с. 154].

Таким чином, кожна особа, яка наділена нормами адміністративного права, відповідними правами та обов'язками в аналізованій сфері є суб'єктом адміністративного права. Характерною для них властивістю є можливість бути учасником конкретних адміністративно-правових відносин. Отже, говорячи про суб'єктів адміністративного права, необхідно мати на увазі, насамперед, не їх перелік, а основні позиції, що характеризують адміністративно-правовий статус кожного з них.

Враховуючи предмет нашого дослідження, необхідно зосередити увагу саме на питанні поняття «адміністративно-правовий статус». Аналіз наукових визначень дає підстави зробити висновок, що науковці не вбачають єдності стосовно його трактування. А тому пропонуємо розглянути деякі наукові підходи.

С. В. Ківалов розглядає адміністративно-правовий статус як «сукупність його функцій, завдань і компетенцій» [7, с. 45; 8, с. 76]. С. Шестаков, досліджуючи адміністративно-правовий статус міліції, під ним розуміє «правову категорію, що характеризує його місце в системі суспільного розподілу праці, визначає межі діяльності працівника щодо інших суб'єктів правовідносин, врегульованих адміністративно-правовими нормами» [9, с. 9; 10, с. 429]. Т. О. Коломоець поняття «адміністративно-правовий статус» визначає наступним чином: «це сукупність суб'єктивних прав і обов'язків закріплених нормами адміністративного права за певним органом» [6, с. 64; 4, с. 33]. Крім того, вчена зазначає, що обов'язковою ознакою набуття суб'єктом адміністративно-правового статусу є наявність у нього конкретних суб'єктивних прав і обов'язків, що реалізуються у рамках як адміністративних правовідносин, так і поза ними. Я. Грінченко визначає зміст адміністративно-правового статусу, під яким розуміє «сукупність завдань, функцій, повноважень, юридичних гарантій діяльності та видів юридичної відповідальності спеціального державного суб'єкта права у своїй сфері забезпечення державної політики, що закріплені та реалізуються у відповідних нормативно-правових актах» [11, с. 8; 10, с. 429]. Проводячи дослідження адміністративно-правового статусу органів державної влади, В. Б. Авер'янов визначив це поняття як: «компетенція (права і обов'язки), які є головною складовою змісту правового статусу кожного органу, що доповнюються такими важливими еле-

ментами, як: завдання, функції, характер взаємозв'язків з іншими органами, місце в ієрархічній структурі органів виконавчої влади, порядок вирішення установчих і кадрових питань тощо». В структурі адміністративно-правового статусу органу влади В. Б. Авер'янов виділив три блоки: 1) цільовий блок; 2) структурно-організаційний; 3) компетенційний [12, с. 156; 8, с. 76].

Таким чином, аналіз наукових визначень поняття «адміністративно-правовий статус» дає підстави констатувати, що зазначене поняття включає в себе сукупність прав, обов'язків і повноважень суб'єктів адміністративного права, а також їх місце в системі державного управління. Це поняття є ключовим для розуміння взаємовідносин між громадянами, юридичними особами та державними органами в адміністративно-правовій сфері. Отже, основними компонентами адміністративно-правового статусу є: права (це встановлені законодавством можливості суб'єкта реалізувати свої інтереси та задовольняти потреби в адміністративно-правовій сфері), обов'язки (це покладені на суб'єкта вимоги діяти певним чином відповідно до законодавства), повноваження (це конкретні права та обов'язки, які суб'єкт може реалізувати в межах своєї компетенції), відповідальність (це обов'язок нести правові наслідки за невиконання або неналежне виконання своїх обов'язків), юридичні гарантії (це механізми, які забезпечують реалізацію прав і обов'язків суб'єкта, а також захист від неправомірних дій інших суб'єктів або органів влади).

Таким чином, адміністративно-правовий статус – це комплексний правовий інститут, що визначає роль і положення суб'єктів у системі адміністративного права, їх взаємовідносини з іншими суб'єктами та органами державної влади, а також правові механізми реалізації та захисту їхніх прав та інтересів.

Виходячи з аналізу змісту поняття «адміністративно-правовий статус», визначимо елементи адміністративно-правового статусу міністерств. Адміністративно-правовий статус міністерств визначає їх місце та роль у системі органів виконавчої влади, а також регулює порядок їх діяльності, права, обов'язки і відповідальність. Основні елементи цього статусу можна розділити на декілька ключових аспектів:

1. Правова основа діяльності міністерств. Міністерства створюються і функціонують на підставі законодавчих актів, які регламентують їхні функції, повноваження, порядок утворення та діяльності. Основними джерелами права, що регулюють діяльність міністерств, є:

– Конституція України. Основний закон держави, який визначає систему органів виконавчої влади, включаючи міністерства. Стаття 116 Конституції визначає основні повноваження Кабінету Міністрів України, до складу якого входять міністри [13].

– Закон України «Про Кабінет Міністрів України» [14]. Цей закон детально регламентує організацію, повноваження та порядок діяльності Кабінету Міністрів та міністерств. Він встановлює правовий статус міністрів, їхні обов'язки, а також порядок взаємодії міністерств з іншими органами виконавчої влади та місцевого самоврядування.

– Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» [15]. Цей закон детально регламентує правові засади організації, функціонування та відповідальності міністерств і забезпечує чітку правову базу для їх функціонування, що сприяє ефективному управлінню та реалізації державної політики в різних сферах суспільного життя.

– Положення про міністерства. Кожне міністерство діє на основі окремого положення, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України. Це положення визначає специфічні функції, завдання, права та обов'язки конкретного міністерства, а також структуру та порядок роботи його апарату.

– Інші закони та нормативно-правові акти. Діяльність міністерств також регулюється спеціальними законами та підзаконними актами, які визначають порядок реалізації конкретних галузевих повноважень. Наприклад, законодавство про охорону здоров'я регулює діяльність Міністерства охорони здоров'я, законодавство про освіту – діяльність Міністерства освіти і науки тощо.

– Розпорядження та постанови Кабінету Міністрів України. Кабінет Міністрів може приймати розпорядження та постанови, які конкретизують та деталізують виконання завдань, покладених на міністерства.

– Внутрішні нормативні акти міністерств. Міністерства можуть приймати власні нормативні документи (накази, інструкції, положення), які регламентують внутрішню організацію їхньої діяльності, проте такі акти повинні відповідати чинному законодавству України.

Отже, діяльність міністерств в Україні базується на комплексі нормативно-правових актів, які створюють правове поле для їх функціонування, забезпечуючи координацію роботи в межах визначених повноважень та завдань.

2. Структура та функції міністерств. Міністерства є центральними органами виконавчої влади, відповідальними за формування та реалізацію державної політики в певних сферах суспільного життя (економіка, освіта, охорона здоров'я, оборона тощо). Кожне міністерство має свою структуру, яка зазвичай включає центральний апарат, департаменти, управління, відділи та інші підрозділи.

Відповідно до Стратегії реформування державного управління на 2022–2025 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 р. № 831-р. [1], передбачено низку заходів щодо оптимізації структури та функцій міністерств з метою підвищення їх ефективності. Зокрема, Стратегія передбачає реформування системи внутрішнього контролю, впровадження сучасних методів управління персоналом та посилення підзвітності міністерств. У 2024 році в Україні почалася масштабна реформа державного управління, яка передбачає значне скорочення кількості міністерств. Структура міністерств в Україні останнім часом зазнає значних змін. Уряд планує скоротити кількість міністерств на третину, з 20 до 14, для підвищення ефективності та оптимізації роботи урядових органів. Однак, деякі ключові міністерства залишаться без змін, зокрема: Міністерство енергетики, Міністерство закордонних справ, Міністерство фінансів, Міністерство юстиції, Міністерство внутрішніх справ, Міністерство оборони, Міністерство освіти і науки, Міністерство охорони здоров'я [16].

Реформа також передбачає створення Центру уряду, який буде відповідати за юридичну підтримку, кадрові та бухгалтерсько-фінансові питання, а також швидку підготовку документів для міністерств. Це дозволить міністерствам зосередитися на формуванні державної політики та залучити висококваліфікованих спеціалістів [17].

Що стосується чисельності співробітників, передбачається суттєве скорочення штату в центральних апаратах

тах міністерств та інших центральних органах виконавчої влади [16].

На нашу думку, ці зміни спрямовані на підвищення ефективності роботи урядових органів та оптимізацію управлінських процесів в умовах сучасних викликів. Ці структурно-організаційні перетворення покликані зробити уряд більш гнучким і здатним швидко реагувати на виклики, що постають перед країною в умовах війни та економічних труднощів.

3. Компетенція і повноваження міністерств. Основними завданнями міністерства як органу, що забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох сферах, є [14]:

- забезпечення нормативно-правового регулювання;
- визначення пріоритетних напрямів розвитку;
- інформування та надання роз'яснень щодо здійснення державної політики;
- узагальнення практики застосування законодавства, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення та внесення в установленому порядку проектів законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України на розгляд Президенту України та Кабінету Міністрів України;
- забезпечення здійснення соціального діалогу на галузевому рівні;
- здійснення інших завдань, визначених законами України.

4. Керівництво міністерств та їх підпорядкованість. Міністерства очолюють міністри, які мають заступників, що допомагають у виконанні їх обов'язків. Члени Кабінету Міністрів України, крім Прем'єр-міністра України, Міністра оборони України і Міністра закордонних справ України, призначаються на посаду Верховною Радою України за поданням Прем'єр-міністра України. Міністр Міністерства підпорядковуються Кабінету Міністрів України [14].

5. Відповідальність та звітність. Міністерства несуть відповідальність за виконання своїх функцій перед Кабінетом Міністрів України, Президентом України та Верховною Радою України. Вони зобов'язані надавати звіти про свою діяльність і виконання державної політики у відповідній сфері.

6. Взаємодія міністерств з іншими органами влади, громадськими організаціями та міжнародними інституціями. Міністерства тісно співпрацюють з іншими центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями та міжнародними інституціями. Це забезпечує ефективне виконання завдань державної політики і узгодження дій на всіх рівнях управління. Основними засадами цієї взаємодії є [15]:

- координація з іншими органами влади. Міністерства співпрацюють з іншими урядовими відомствами для забезпечення взаємодії та узгодженості дій. Це може включати обмін інформацією, розробку спільних стратегій та координацію дій у сферах, що перетинаються;
- співпраця з громадськими організаціями. Міністерства взаємодіють з громадськими організаціями для врахування громадської думки, отримання обґрунтованих рекомендацій та забезпечення широкої підтримки для своїх ініціатив. Це може включати консультації зі зацікавленими сторонами, спільні проекти або обговорення законодавчих ініціатив;
- співпраця з міжнародними інституціями. Міністерства співпрацюють з міжнародними організаціями, такими як ООН, Світовий банк, Міжнародний валютний фонд тощо, для реалізації спільних проектів,

обміну досвідом та отримання підтримки у вирішенні загальних проблем;

– розробка механізмів партнерства та співпраці. Міністерства можуть створювати спеціальні механізми для взаємодії з іншими суб'єктами, такі як робочі групи, комітети або форуми, які сприяють обміну інформацією та спільній роботі над конкретними завданнями;

– транспарентність та відкритість. Важливим аспектом взаємодії є забезпечення транспарентності та відкритості у взаємодії з усіма зацікавленими сторонами, що сприяє підвищенню довіри та легітимності прийнятих рішень.

Саме ці принципи допомагають міністерствам ефективно взаємодіяти з різними зацікавленими сторонами та досягати кращих результатів у вирішенні складних проблем.

Висновки. Таким чином, адміністративно-правовий статус міністерств визначає їхні основні завдання, структуру, права, обов'язки та підзвітність. Наявність нормативно-правового закріплення адміністративно-правового статусу забезпечує правові межі для ефективної реалізації державної політики в різних сферах суспільного життя, сприяє координації між органами влади і забезпечує дотримання законності та правопорядку. До основних особливостей цього статусу відносяться: підзвітність перед Кабінетом Міністрів України, повноваження та функції, фінансування, кадрові питання, організаційна структура, контроль та звітність, а також публічний характер діяльності. На нашу думку, важливим кроком для підвищення ефективності державного управління є розробка та внесення змін до законодавства щодо адміністративно-правового статусу міністерств за наступними напрямками:

- чітке визначення повноважень та функцій міністерств. Необхідно чітко визначити та закріпити в законодавстві основні функції та повноваження міністерств, що дозволить уникнути дублювання функцій і конфліктів між різними міністерствами. Пропонується розробити загальний закон про міністерства, який би включав визначення функціональних обов'язків кожного міністерства, а також процедури координації між міністерствами;
- зміцнення автономії міністерств. Пропонується запровадити законодавчі норми, які гарантують незалежність міністерств у прийнятті управлінських рішень у межах їх компетенції, що включає забезпечення фінансової автономії, а також мінімізацію втручання політичних органів у діяльність міністерств;
- підвищення прозорості та підзвітності. Для забезпечення підзвітності міністерств пропонуємо впровадити механізми контролю та звітності, а саме: регулярне оприлюднення звітів про діяльність міністерств, а також введення індикаторів оцінки ефективності роботи міністерств;
- запровадження сучасних методів управління. Пропонується законодавчо закріпити обов'язкове впровадження сучасних методів управління та новітніх технологій у діяльності міністерств: електронне врядування, а також впровадження систем управління якістю (наприклад, ISO 9001);
- оптимізація кадрової політики. Пропонується вдосконалити процедури підбору та оцінки кадрів у міністерствах, а саме: прозорі конкурси на заміщення посад, а також регулярні атестації та навчання державних службовців;
- інтернаціоналізація діяльності міністерств. Пропонуємо закріпити в законодавстві норми, які сприяють

активній участі міністерств у міжнародних організаціях і програмах положення щодо взаємодії з міжнародними партнерами, а також щодо запозичення та адаптація кращих світових практик;

– посилення антикорупційних заходів. Необхідно запровадити додаткові антикорупційні механізми, а саме: зобов'язати міністерства регулярно проходити антикорупційні аудити, а також впровадити спеціальні

програми підвищення антикорупційної культури серед працівників.

Ці пропозиції можуть стати основою для розробки нових або внесення змін до існуючих законодавчих актів, що регулюють діяльність міністерств. Це дозволить підвищити ефективність та прозорість їх роботи, а також зміцнити довіру громадськості до державних інститутів.

Список використаних джерел

1. Стратегія реформування державного управління на 2022–2025 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 21 липня 2021 року № 831-р. // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text> (дата звернення: 30.05.2024).
2. Юридична енциклопедія: в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (гол. ред.) та ін. Київ: Українська енциклопедія, 2003. Т. 5: П-С. 2003. 736 с.
3. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків : Консум, 2001. 656 с.
4. Безпалова О. І., Горбач Д. О. Поняття та структура адміністративно-правового статусу Національної гвардії України. *Forum Prava*, 2017. № 5. С. 31–38.
5. Адміністративне право: підручник / Ю. П. Битяк (кер. авт. кол.), В. М. Гарашук, В. В. Богуцький та ін.; за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гарашука, В. В. Зуй. Харків: Право, 2010. 624 с.
6. Коломоєць Т. О. Адміністративне право України. Академічний курс : підруч. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
7. Ківалов С. В., Біла Л. Р. Адміністративне право України: навчально-методичний посібник. Вид. друге, перероб. і доп. Одеса: Юридична література, 2002. 312 с.
8. Резніченко В. О. Адміністративно-правовий статус міністерства освіти і науки України. *Юридична наука*. № 5 (107). 2020. Том 2. С. 74–83.
9. Шестаков С. Адміністративно-правовий статус працівника міліції: автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.07. Харків, 2003. 20 с.
10. Руденко М.М. Адміністративно-правовий статус Міністерства внутрішніх справ України в системі забезпечення організації та діяльності Міністерства внутрішніх справ України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 5. С. 428–430.
11. Грінченко Я. Адміністративно-правовий статус Збройних Сил України у системі суб'єктів протидії злочинності: автореф. дис. ... к.ю. н. : 12.00.07. 2020. 18 с.
12. Адміністративне право України. Академічний курс: підручник: у 2 т. / ред. кол.: В. Б. Авер'янов (голова) та ін. Київ: Юрид. думка, 2004. Т. 1: Загальна частина. 2004. 584 с.
13. Конституція України від 29.06.1996 р. 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/ru/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 30.05.2024).
14. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27 лютого 2014 року № 794-VII // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (дата звернення: 30.05.2024).
15. Про центральні органи виконавчої влади: Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI // Офіційна інтернет-сторінка Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> (дата звернення: 30.05.2024).
16. 14 міністерств замість 20: в Україні зміниться структура уряду. Фокус. URL: <https://focus.ua/uk/politics/536333-14-ministerstv-vmesto-20-v-ukraine-izmenitsya-struktura-pravitelstva-smi> (дата звернення: 30.05.2024).
17. Шмигаль анонсував скорочення міністерств в Україні на третину. Українська правда. 4 березня 2024. URL: <https://www.pravda.com.ua/news/2024/03/4/7444867/> (дата звернення: 30.05.2024).

References

1. Stratehiia reformuvannia derzhavnoho upravlinnia na 2022–2025 roky [Public Administration Reform Strategy for 2022–2025]: rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21 lypnia 2021 roku № 831-r. // Ofitsiina internet-storinka Verkhovnoi Rady Ukrainy. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/831-2021-%D1%80#Text> (data zvernennia: 30.05.2024) [in Ukrainian].
2. Shemshuchenko, YU. S. (Red.) etc. (2003). *Yurydychna entsyklopediya [Law Encyclopedia]*. v 6 t. Kyiv: Ukrayins'ka entsyklopediya. T. 5: P-S [in Ukrainian].
3. Skakun, O. F. (2001). *Teoriya derzhavy i prava: pidruchnyk [Theory of state and law: a textbook]*. Kharkiv: Konsum [in Ukrainian].
4. Bezpalova, O.I., & Horbach, D.O. (2017) Poniattia ta struktura administratyvno-pravovoho statusu Natsionalnoi hvardii Ukrainy [The concept and structure of the administrative and legal status of the National Guard of Ukraine]. *Forum Prava*. № 5. S. 31–38 [in Ukrainian].
5. Bytyak, YU. P., Harashchuk, V. M., & Bohuts'kyu, V. V. etc.; Bytyak, YU. P., Harashchuk, V. M., & Zuy, V. V. (Reds.). (2010). *Administratyvne pravo: pidruchnyk [Administrative Law: Textbook]*. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].
6. Kolomojets', T. O. (2011). *Administratyvne pravo Ukrainy. Akademichnyy kurs: pidruch.* [Administrative Law of Ukraine. Academic course: underground]. Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian].
7. Kivalov, S. V., & Bila, L. P. (2002). *Administratyvne pravo Ukrainy: navchalno-metodychnyi posibnyk [Administrative law of Ukraine: educational and methodological manual]*. Odessa: Yurydychna literatura [in Ukrainian].
8. Reznichenko, V. O. (2020). Administratyvno-pravovyi status ministerstva osvity i nauky Ukrainy. [Administrative and legal status of the Ministry of Education and Science of Ukraine]. *Yurydychna nauka*. № 5(107). Tom 2. S. 74–83 [in Ukrainian].

9. Shestakov, S. (2003). Administratyvno-pravovyi status pratsivnyka militsii [Administrative and legal status of a police officer]. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Kharkiv [in Ukrainian].
10. Rudenko, M. M. (2023). Administratyvno-pravovyi status Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy v systemi zabezpechennia orhanizatsii ta diialnosti Ministerstva vnutrishnikh sprav Ukrainy [Administrative and legal status of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine in the system of ensuring the organization and activities of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. *Yurydychnyi naukovyi elektronnyi zhurnal*. №5. S. 428–430 [in Ukrainian].
11. Hrinenko, Ya (2020). Administratyvno-pravovyi status Zbroinykh Syl Ukrainy u systemi subiektiv protydii zlochynnosti [Administrative and legal status of the Armed Forces of Ukraine in the system of crime prevention entities]. *Extended abstract of Candidate's thesis*, 18 p. [in Ukrainian].
12. Administratyvne pravo Ukrainy (2004). Akademichniy kurs: pidruchnyk [Administrative law of Ukraine. Academic course: textbook]: u 2 t. / red. kol.: V.B. Averianov (holova) ta in. Kyiv: Yuryd. dumka, 2004. T. 1: Zahalna chastyna [in Ukrainian].
13. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine]: vid 28.06.1996 r. № 254k/96-VR. (1996). Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (data zvernennia: 30.05.2024) [in Ukrainian].
14. Pro Kabinet Ministriv Ukrainy [About the Cabinet of Ministers of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 27 liatoho 2014 r. № 794-VII. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text> (data zvernennia: 30.05.2024) [in Ukrainian].
15. Pro tsentralni orhany vykonavchoi vlady [About central bodies of executive power]: Zakon Ukrainy vid 17 berezne 2011 roku № 3166-VI. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text> (data zvernennia: 30.05.2024) [in Ukrainian].
16. 14 ministerstv zamist 20: v Ukraini zminytsia struktura uriadu [14 ministries instead of 20: the government structure will change in Ukraine]. *Fokus*. Retrieved from: <https://focus.ua/uk/politics/536333-14-ministerstv-vmesto-20-v-ukraine-izmenicya-struktura-pravitelstva-smi>(data zvernennia: 30.05.2024) [in Ukrainian].
17. Shmyhal anonsuvav skorochennia ministerstv v Ukraini na tretynu [Shmyhal announced the reduction of ministries in Ukraine by a third.]. *Ukrainska pravda*. 4 bereznia 2024. Retrieved from: <https://www.ppravda.com.ua/news/2024/03/4/7444867/> (data zvernennia: 30.05.2024) [in Ukrainian].

Marushchak Oleksandr,

PhD in Law, Associate Professor,

Professor at the Department of Administrative, Civil and Economic Law and Process

(Penitentiary Academy of Ukraine, Chernihiv)

ORCID ID: 0000-0001-6153-9868

ADMINISTRATIVE AND LEGAL STATUS OF MINISTRIES IN THE SYSTEM OF CENTRAL EXECUTIVE BODIES

The article studies ministries' administrative and legal status in Ukraine's central executive authorities. Ministries play a crucial role in formulating and implementing state policies. Ministries play a crucial role in formulating and implementing state policies. Their administrative and legal status comprises rights, duties, opportunities, and responsibilities defined by legislative acts.

The study analyzes the legislative and regulatory framework governing ministry activities, including the Constitution of Ukraine and the Law of Ukraine 'On Central Bodies of Executive Power', as well as other regulations on the formation, reorganization, and dissolution of ministries and their functions.

The peculiarities of the organizational structure of ministries, including their internal divisions and interaction with other bodies of executive power, have been studied. The issues of personnel policy, appointment and dismissal of heads of ministries, and mechanisms of control over their activities are considered. Special attention is paid to the role of ministries in the system of public affairs management, and their influence on the development and implementation of state programs and strategies. The Problems and challenges the ministries face in fulfilling their functions are revealed. Among them are the issues of management efficiency, coordination between different ministries, and ensuring transparency and accountability of their activities. Examples of practical application of legislative norms in the activities of specific ministries are given, as well as ways to improve their administrative and legal status.

A separate section is devoted to the interaction of ministries with other branches of power, particularly the legislative and judicial branches. The ministry's role in preparing and implementing legislative initiatives and participation in law enforcement activities is analyzed. The author concludes that the administrative and legal status of ministries is a key factor determining their role and place in the system of central executive authorities.

Key words: the Constitution of Ukraine, administrative status, central bodies of executive power, state policy, ministry, administrative mechanism, legal norms, administrative regulation, principles, legal status.

Надіслано до редколегії 31.05.2024